

ORKESTRA DERSİNİN ÇALGI EĞİTİMİ ÜZERİNE ETKİLERİ¹

EFFECTS OF ORCHESTRA COURSE ON INSTRUMENT EDUCATION

Dr.Öğr.Üyesi Taner TOPALOĞLU

Dr.Öğr.Üyesi, Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-2095-3672,

ÖZET

Araştırmada müzik eğitimi anabilim dalında okuyan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin orkestra dersinin bireysel çalgı eğitimine etkilerine ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılında Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 27 öğrenci oluşturmaktadır. Nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseni kullanılan araştırmada veri toplama aracı olarak yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmada, orkestra dersinin öğrencilerin bireysel çalgı dersine yönelik teknik boyuta olan teorik katkılarının çoğunlukla yay teknikleri, nüans işaretleri ve sembolleri, pozisyon ve dönemsel özellikler konularında olduğu ve aynı zamanda yay teknikleri, nüanslar ve pozisyon konularında pratik katkıları olduğu görülmüştür. Bireysel çalgının teknik boyutuna ilişkin teorik ve pratiğine dönük katkıları dışında birlikte çalabilme, deşifre yapabilme ve doğru tempoda çalabilme gibi konularda da katkısının olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin müzikalitesine yönelik ise çoğunlukla nüanslara dikkat ederek hissederek çalma konusunda etkilerinin olduğu görülmüştür. Orkestra dersinde öğrencilerin birlikte çalarak eğlenmesi ve çalgısını çalabildiği fikrinin öğrencide oluşması sebepler ile öğrencilerin çalgılarına ilişkin motivasyonlarının arttığını ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin çalgılarına ilişkin motivasyonlarının pozitif yönde artması öğrencilerin çalgısına çalışma süre ve sıklığını artırdığı ve bu durumun öğrencilerin bireysel çalgı başarı notunu yükseltmesine katkı sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, orkestra eğitimi, çalgı eğitimi.

---

¹ Bu makale, 18-20 Şubat 2022 yılında Antalyada düzenlenen 9. Uluslararası Avrasya Zirvesi Bilimsel Araştırmalar ve Güncel Gelişmeler Kongresi'nde yazar tarafından bildiri olarak sunulan, özeti bildiri kitapçığında basılan "Orkestra Dersinin Öğrencilerin Çalgı Eğitimine Olan Etkileri" başlıklı bildiriden üretilmiştir.

ABSTRACT

It is aimed with this study to determine the contribution of the orchestra course taken by students in the 3rd and 4th grades in their undergraduate music education to the individual instrument education. The study group consisted of 27 students studying at Harran University, Faculty of Fine Arts, Department of Music Education in the 2021-2022 academic year. In this study utilizing a case study design, one of the qualitative research methods, semi-structured interview form as one of the data collection methods was applied and the obtained data were analyzed by the descriptive analysis method. In the light of the data obtained in the study, the theoretical contributions of the orchestra course to the technical dimension of the individual instrument course of the students were mostly in the subjects of bow techniques, nuance terms, signs, and symbols, position, and periodic features; also, there were practical contributions on the subjects of bow techniques, nuances, and position. It was also understood, in addition to the theoretical and practical contributions to the technical dimension of the individual instrument, to contribute to the subjects such as the ability to perform together, decipher, and play at the right tempo. It was also observed, concerning the musicality of the students, that it mostly affected playing with feelings by paying attention to the nuances. It was observed that the instrument-related motivation of the students increased since the students had fun by playing together in the orchestra course and their experience of their ability to play the instruments. It has been concluded that the increase in the student motivation relating to their instruments increases the time and frequency of practicing with the instruments, and this eventually contributes to the increase of the students' individual instrument success levels.

Keywords: Music education, orchestra education, instrument education.

GİRİŞ

Eğitim, bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreçtir. Bu sürecin önemli bileşenlerinden biriside sanat eğitimi ve sanat eğitiminin önemli bir alt kolu olan müzik eğitimidir. Eğitim ve sanat eğitimi kapsamında müzik eğitimi, bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müzikal davranışlar kazandırma, müzikal davranışlar değiştirme ve geliştirme sürecidir. Demir'e (2012) göre müzik eğitimi, insanlara müziksel davranış kazandırma ve kazandırılan müziksel davranışları geliştirme, değiştirme, dönüştürme ve yetkinleştirme sürecidir (s.21).

Müzik eğitimi temel ilke, amaçlar ve bu amaç doğrultusunda ulaşacağı kitleler bakımından belli gruplara ayrılmaktadır. Uçan'a (2005) göre müzik eğitiminin kapsam ve içeriği, kolu ve dalı, araç gereçleri, yöntemleri ve teknikleri, bulunduğu ortam ve düzeyleri ve süresi ne olursa olsun temelde müzik eğitimi, genel, özengen ve mesleki olmak üzere üçe ayrılmaktadır" (s.30). Bu müzik eğitimi türlerinden herbiri kapsam, içerik, yöntem-teknik ve belli amaçlar doğrultusunda hedef kitlesini seçmekte ve yapısal olarak şekillenerek hizmet vermektedir.

Uçan'a (1997) göre, genel müzik eğitimi, müzikle yakından ya da uzaktan ilgisi olan herkese yönelik olarak okulda verilen müzik eğitimidir. Özengen müzik eğitimi, müziğe ilgisi, isteği ve yeteneği olup müziği kendisi için bir hobi olarak seçenlere yöneliktir. Kurslar ve özel dersler bu kapsamda düşünülebilir. Mesleki müzik eğitimi ise, müziğe ilgili ve yetenekli olup müziği kendisine bir iş, meslek, ciddi-sürekli uğraş, görev alanı veya çalışma alanı olarak seçenlere-belirleyenlere yöneliktir.

Mesleki müzik eğitiminin diğer müzik eğitimi türlerinden farklı olarak müziğin herhangi bir alanını meslek olarak seçmek isteyen ve belirli bir düzeyde müzikal yeteneğe sahip olan bireylere verildiği görülmektedir. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan konservatuarlar, güzel sanatlar liselerinin müzik bölümleri, güzel sanatlar fakültelerinin müzik bölümleri ve eğitim fakültelerinin müzik eğitimi anabilim dalları mesleki müzik eğitimi veren kurumlardır.

Temel amacı müzik eğitmeni yetiştirmek olan Eğitim fakültelerinin müzik eğitimi anabilim dalları lisans düzeyinde mesleki eğitim veren önemli kurumlarımızdır. Bu kurumlar her yıl yetenek sınavı düzenleyerek her üniversitenin belirlemiş olduğu kontenjan oranında öğrenci almaktadır. 4 yıl süren eğitim sonucunda öğrenciler müzik eğitimcisi olarak mezun olmaktadır.

Bilen (1995) müzik eğitiminin boyutlarını, ses eğitimi, müziksel işitme eğitimi, müzik beğenisi eğitimi, yaratıcılık eğitimi ve çalgı çalma eğitimi olarak ele alınmaktadır (s.14). Müzik eğitiminin her bir boyutu birbiriyle yakından ilgili olup bir boyutun gelişimi diğer boyutların gelişimi ile doğru orantılıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde her boyut aynı zamanda diğer bir boyutun hazırlayıcısı konumundadır. Şeker'e (2005) göre çalgı eğitimi, müzik eğitiminin önemli boyutlarından biridir. Çalgı eğitimi sayesinde öğrenci, öğrendiği bütün müziksel bilgileri harmanlayıp onlardan yepyeni ifadeler yaratma fırsatını bulur, müzikalitesini geliştirir. Çalgı eğitimi sayesinde öğrenci, müziksel bilgisini ve repertuarını (dağar) genişletme olanağı elde eder (s.7).

Akyürek'e (2009) göre, bireyin müzikal davranışlarında herhangi bir çalgı yoluyla kasıtlı ve istendik davranış kazandırma, geliştirme ve değiştirme süreci olarak tanımlanan çalgı eğitimi, bireye müzikal yeteneğini ve birikimini arttırma olanağı sağlar. Mesleki uygulama sürecinde sıklıkla çalgı eğitimine ihtiyaç duyulacağı göz önüne alındığında, müzik eğitimi anabilim dallarında verilen çalgı eğitiminin önemini bir kat daha artırmaktadır. Müzik eğitimcisi yetiştiren bu kurumlarda verilen çalgı eğitimi, müzik öğretmeni adaylarının çalgısında yeterli düzeye gelmesi ve ilerde meslek yaşamında çalgısını kullanabilmesini amaçlar.

Belirli amaç ve programa bağlı olarak yürütülen çalgı eğitimi sayesinde öğrenciler öncelikle müzikalitesini geliştirmekte, müzikal birikimleri yolu ile kendilerini müzikal olarak ifade edebilmekte ve ulusal ve uluslararası düzeyde müzik repertuarını geliştirme fırsatını bulabilmektedirler. Sabır, disiplin ve istikrarlı bir çalışma gerektiren çalgı eğitimi sürecinin başarıya ulaşması büyük ölçüde öğrencilerin çalışmasına bağlıdır.

Müzik eğitimi anabilim dallarının bireysel çalgı eğitimi sürecinde öğrenciler, yoğun çalışmalarını sonucunda kazanmış oldukları becerileri bireysel olarak sergileyebildiği gibi arkadaşları ile çalgı topluluğu oluşturarakta bu topluluk içinde çalgısı ile müzikal olarak kendilerini ifade etme imkânı bulabilmektedir. Öğrencilerin çalgısı ile bireysel veya toplu olarak kendilerini müzikal olarak icra edebilme imkânı bulması aynı zamanda çalgı eğitimi sürecinde edinilen bilgilerin kalıcı olmasına katkı sağlamaktadır.

Müzik eğitimi bölümlerinin 4 yıllık lisans eğitiminin 3. ve 4. sınıflarında verilen orkestra ve oda müziği dersleri öğrencilerin topluluk içinde müzikal deneyimleri yaşayabilme imkanı buldukları önemli bir derstir. Kıvrak'a (2003) göre 3. ve 4. yıllarda "Orkestra": Öğreniminin ilk iki yılındaki bireysel çalgı derslerinin ardından üçüncü yılda orkestra dersinde öğrenciler, uygun çalgı dağılımlarıyla oluşturulmuş orkestralar içinde yer alarak, ders öğretmeninin seçimine göre oluşturulmuş repertuarları yıl boyu çalışırlar ve bunları yıl ya da dönem bitimlerinde sergilerler.

Bu derste öğrenciler ulusal ve uluslararası müzik örneklerini seslendirirken tek sesli müziklerin yanında Çağdaş Türk müziği örnekleri ve çok sesli batı müziği örneklerini de seslendirme imkânı bularak müzik kültürlerini zenginleştirmektedirler. Aynı zamanda bireysel çalgı performansının yanında orkestra oda müziği dersi ile toplu olarak müzik yapma deneyimini yaşamaya başlayan öğrenciler zamanla birlikte müzik yapabilme becerilerini kazanmaya başlamaktadır. Türkmen'e (2005) göre, müzik eğitiminin amaçlarından biri de ulusal müzik kültürümüzün yanında evrensel müzik kültürlerinin tanıtılması, öğretilmesidir. Evrensel müzik kültürünün bir boyutu olan çokseslilik ise çağdaş Türk müziğinin göstergelerinden olması nedeniyle önemlidir.

Öğrencilerin lisans eğitiminin başlangıcından itibaren almış oldukları çalgı eğitiminin niteliği 3. ve 4. sınıflarda alacakları orkestra oda müziği derslerindeki başarılarını etkilediği gibi, diğer yönüyle de orkestra oda müziği dersinin de öğrencilerin çalgı eğitimi sürecinde pek çok açıdan etkilerinin olabileceği görüşü önem arz etmektedir. Bu nedenlerle müzik eğitimcisi yetiştiren bölümlerde orkestra dersinin çalgı eğitimi sürecine etkilerinin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu doğrultuda bu araştırma ile müzik eğitimi bölümlerinde okutulan Orkestra dersinin, öğrencilerin almış oldukları bireysel çalgı eğitimine yönelik icra tekniklerinin teorisi ve uygulanması, müzikalite, bireysel çalgısına yönelik motivasyon gibi alanlara olumlu veya olumsuz katkılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla şu sorulara yanıt aranmıştır;

1. Orkestra dersinin öğrencilerin bireysel çalgısında yer alan icra tekniklerine yönelik teorik katkıları nasıldır?

2. Orkestra dersinin öğrencilerin bireysel çalgısına ilişkin icra tekniklerinin uygulanmasına yönelik katkıları nasıldır?
3. Orkestra dersinin öğrencilerin bireysel çalgısında icra tekniklerine yönelik teori ve bu tekniklerin uygulanmasına yönelik katkılarının dışında katkıları nasıldır?
4. Orkestra dersinin öğrencilerin bireysel çalgı icrasında müzikalitesine katkıları nasıldır?
5. Orkestra dersinin öğrencilerin bireysel çalgısına yönelik motivasyonuna olan etkileri nasıldır?
6. Orkestra dersinin öğrencilerin bireysel çalgısına yönelik çalışma alışkanlıklarına etkileri nasıldır?
7. Orkestra dersinin öğrencilerin bireysel çalgısına yönelik akademik başarı notuna olan etkileri ne yöndedir?
8. Orkestra dersinin bireysel çalgı eğitimine yönelik olumsuz etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma nitel bir çalışma olup nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Vural ve Cenkseven'e (2005) göre durum çalışması araştırmaları 1980'li yıllarda daha çok eğitim ile ilgili problemleri derinlemesine incelemek amacı ile kullanılmış ve günümüzde eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılmaktadır.

"Nitel araştırmada durum çalışması, bir olayın yoğun bir şekilde çalışılmasıyla ilgilidir. Durum çalışması katılımcı gözlemleri, derinlemesine görüşmeler ile doküman toplama yoluyla elde edilen ve analiz edilen verilerin derinlemesine ve boylamsal olarak incelenmesini içerir" (Ersoy & Yalçınoglu, 2015, s.30).

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 11.01.2022 tarihli 2022/08 sayılı onayı ile yürütülmüştür.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında okuyan 3. ve 4. sınıfta Orkestra dersini alan ve çalışmaya gönüllü katılan 27 öğrenciden oluşmaktadır.

Çalışma grubuna ilişkin sınıf düzeyinde cinsiyet ve çalgı türüne ilişkin veriler aşağıdaki Tablo 1 ve Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeyinde Sayısal Veri Tablosu

Sınıf	Cinsiyet	n
3	Erkek	6
3	Kadın	12
4	Erkek	4
4	Kadın	5
Toplam		27

Tablo 1 incelendiğinde, orkestra dersini alan 3. Ve 4. Sınıf öğrencilerinin toplam sayısının 27 olduğu görülmektedir. 3. Sınıflarda kadın sayısının 12 olduğu ve çoğunlukta olduğu erkek sayısının ise 6 olduğu, 4. Sınıflarda yine kadın sayısının 5 olduğu ve erkek sayısına göre yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 2. Çalışma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Sınıf Düzeyinde Çalgı Türüne Göre Sayısal Veri Tablosu

Sınıf	Çalgı Türü	n
3	Keman	7
	Viyola	3
	Viyolonsel	6
	Flüt	2
4	Keman	2
	Viyola	2
	Viyolonsel	5
	Flüt	-
Toplam		27

Tablo 2 incelendiğinde, orkestra dersini alan 3. Sınıf öğrencilerinden 7 tanesinin keman, 6 tanesinin viyolonsel ve 3 tanesinin viyola çalgı türünü seslendirdiği, 4. Sınıf öğrencilerinin 5 tanesinin viyolonsel, 2 tanesinin keman ve 2 tanesinin viyola çalgı türünü seslendirdiği görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacı doğrultusunda öncelikle konunun temellendirilmesi için literatür taraması yapılmış, konuyla ilgili çalışma grubu tespit edilmiş ve nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Sönmez ve Alacapınar'a (2013) göre araştırmacının hazırladığı görüşme soruları üzerinde araştırmacının ve yanıtlayıcının kısmen düzeltme, düzenleme hakkı bulunur. Araştırmacının ve katılımcının bazı soruları birlikte yeniden düzenleyebilmesi ile bu teknik nitel araştırmalarda kullanılabilir olarak ifade etmektedir. Görüşme formunun oluşturulmasında 5 alan uzmanı ve 1 araştırma teknikleri uzmanından yararlanılmıştır.² Görüşme formu 2 bölümden oluşmaktadır. 1. Bölümde öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin sorular, 2. Bölümde ise 8 açık uçlu görüşme sorusu yer almaktadır.

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Görüşme formu öğrenciler ile randevu yöntemi ile tek tek ve yüz yüze görüşerek gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye başlamadan önce öğrencilere katılım için gönüllü olup olmadığı sorusu sorulmuş ve veri kaybını önlemek için ses kaydı için izin istenmiştir. Öğrencilerden gerekli izin alındıktan sonra ortalama 10 - 20 dakika arasında değişen görüşme ile veriler toplanmıştır.

² Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme formunun oluşturulmasında emekleri geçen Doç.Dr. Gökhan YALÇIN'a, Dr.Öğr.Üyesi Gülgün BİLEN'e Dr.Öğr.Üyesi Cihan TABAK'a, Dr.Öğr.Üyesi Mesut YILDIRIM'a, Öğr.Gör.Dr. Z. Fırat DEMİRCİ'ye, Öğr.Gör. Güllü ÖZTÜRK'e teşekkürlerimi sunarım.

Verilerin Analizi

Görüşmede elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen veriler tablolarla gösterilmiş aynı zamanda sayısal verilerle desteklenmiştir. Verilerin sayısal ifadelere dönüştürülmesinde Excell programından faydalanılmıştır. Analizler sonucunda elde edilen veriler öğrencilerin sorulara vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir. Analizlerde araştırmamızın ilk yedi sorusu için 27 katılımcı üzerinden frekans ve yüzde analizleri gerçekleştirilirken, sekizinci soruda 5 öğrenci üzerinden analiz yapılmıştır.

Araştırmada, görüşmelerden elde edilen veriler iki kodlayıcı³ tarafından kodlanmış ve kodlamalardaki uyum düzeyi Miles&Huberman formülüyle hesaplanmıştır. Görüşme verilerinin kodlamasında kodlayıcılar arası uyum için önerilen Miles&Huberman formülü şu şekildedir (Miles ve Huberman, 1994):

$$\text{Uyum Katsayısı} = \frac{\text{Görüş birliğine varılan kod sayısı}}{(\text{Görüş birliğine varılan kod sayısı} + \text{Görüş ayrılığı yaşanan kod sayısı})}$$

Bu kapsamda 8 tema altında, iki kodlayıcının görüş birliğinde olduğu 39 kod ve görüş ayrılığı yaşadığı 8 kod tespit edilmiştir. Miles&Huberman formülüne göre iki kodlayıcı arasındaki uyum katsayısı 0,83 olarak belirlenmiş ve elde edilen bu değer iyi düzeyde uyuma işaret ettiği görülmüştür.

BULGULAR

1. Soruya ilişkin Bulgular

“Orkestra dersinin bireysel çalgınızla ilgili olarak teknik yönde teorik (Sağ el, sol el teknikleri, çalma stilleri, dönemsel özellikler vb.) katkılarının olduğunu düşünüyor musunuz? Sorusuna ilişkin bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Orkestra Dersinin Öğrencilerin Bireysel Çalgısına Yönelik Tekniklerin Teorik katkılarına ilişkin değerlendirme tablosu

Teorik Bilgi Olarak Katkılar	Öğrenci Kodları	f (27 kişi üzerinden)	%
Yay Teknikleri	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö22, Ö23, Ö24, Ö27	17	62,9
Nüans Terim ve Sembolleri	Ö2, Ö3, Ö5, Ö11, Ö13, Ö17, Ö18, Ö21, Ö23, Ö25, Ö27	11	40,7
Pozisyon(Konum) Bilgisi	Ö7, Ö8, Ö9, Ö14, Ö17, Ö26	6	22,2
Dönemsel Özellikleri	Ö3, Ö5, Ö10, Ö13, Ö19, Ö20	6	22,2
Tartımlar	Ö16, Ö21, Ö23, Ö24, Ö25	5	18,5
Gamlar	Ö1, Ö2, Ö10	3	11,1
Üfleme Tekniği	Ö1, Ö2	2	7,4

³ Araştırmamızın veri analizi sürecinde kodlamalara yardımlarından dolayı Dr.Öğr.Üyesi Mesut YILDIRIM’a teşekkürlerimi sunarım.

Tablo 3 değerlendirildiğinde, orkestra dersinin öğrencilerin çalgı tekniklerine yönelik olarak teorik katkılarının %63 oranla daha çok yay teknikleri, %41 oranla nüans terim ve sembolleri, %22 oranla pozisyon (konum), yine %22 oranla dönemsel özellikler, %19 oranla tartımlar, %11 oranla gamlar konusu ve %7 oranla üfleme tekniği konularında olduğu görülmektedir. Tablo 3'te yer alan bulgulara yönelik katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir:

“Evet, orkestra dersinde dönemsel özellikleri, yay tekniklerini ve şekillerini hocamız anlatıyor öğreniyoruz.” (Ö.3)

“Evet, üfleme tekniği ve gamlar konusunda geliştiğimi düşünüyorum.” (Ö.1)

2.Soruya ilişkin Bulgular

“Orkestra dersinin bireysel çalgınızla ilgili tekniklerin uygulanması yönünde katkıları nelerdir?” Sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Orkestra Dersinin Öğrencilerin Bireysel Çalgısına Yönelik Tekniklerin Uygulanmasına yönelik katkılarına ilişkin değerlendirme tablosu

Uygulamaya Dönük Katkıları	Öğrenci Kodları	f (27 kişi üzerinden)	%
Yay Tekniklerini Doğru Uygulama	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö27	22	81,4
Nüans Uygulama	Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö23, Ö26, Ö27	17	62,9
Pozisyon Uygulama	Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö14, Ö17, Ö18, Ö22, Ö23, Ö26	12	44,4
Entonasyon	Ö1, Ö2, Ö3, Ö10, Ö12, Ö14, Ö21, Ö22, Ö25	9	33,3
Dönemsel Özelliklerin Uygulanması	Ö3, Ö5, Ö10, Ö13, Ö19, Ö20	6	22,2
Tartımların Uygulanması	Ö16, Ö21, Ö23, Ö24, Ö25	5	18,5
Gamların Uygulanması	Ö1, Ö2, Ö10	3	11,1
Doğru Üfleme	Ö1, Ö2	2	7,4
Süslemeler	Ö11, Ö27	2	7,4

Tablo 4 değerlendirildiğinde, orkestra dersinin öğrencilerin çalgı tekniklerini uygulayabilmesine yönelik katkılarının daha çok %81 oranla yay tekniklerini doğru uygulama olduğu, %63 oranla nüansları uygulama, %44 oranla pozisyon uygulama, %33 oranla entonasyon, %22 oranla dönemsel özellikleri uygulama, %19 oranla tartımların uygulanması, %7 oranla doğru üfleme ve yine %7 oranla süslemeleri uygulama konularında katkıları olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4'te yer alan bulgulara yönelik katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir:

“Evet, Nüansları uygulamaya başladım, pozisyon geçişlerine daha çok dikkat ediyorum, sesleri daha temiz çıkarmaya başladım ve yay tekniklerini daha iyi uygulamaya başladığımı düşünüyorum.” (Ö.14)

“Evet, yay tekniklerini, nüansları ve süslemeleri artık yapabiliyorum.” (Ö.27)

3.Soruya ilişkin Bulgular

“Orkestra dersinin bireysel çalgınızla ilgili teknik yönden teorik ve uygulamaya dönük katkılarının dışında katkıları nasıldır?” Sorusuna ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Orkestra Dersinin Öğrencilerin Bireysel Çalgısına Yönelik Tekniklerin Teori ve uygulamasına katkılarının dışında faydalarına ilişkin veriler tablosu

Teknik Dışında Katkıları	Öğrenci Kodları	f (27 kişi üzerinden)	%
Birlikte Uyumlu Çalma	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27	25	92,6
Deşifre Yapabilme	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27	24	88,9
Doğru Tempoda Çalma	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26	23	85,2
Eser Analizi	Ö27, Ö10, Ö19, Ö20	4	14,8
Kendini ve Diğer Partileri Dinleme Becerisi	Ö13, Ö22	2	7,4

Tablo 5 değerlendirildiğinde, orkestra dersinin öğrencilerin çalgı tekniklerinin teori ve uygulamasına yönelik faydaları dışında daha çok %93 oranla birlikte uyumlu çalmaya katkılarının olduğu, %89 oranla deşifre yapabilme becerilerine, %85 oranla doğru tempoda çalabilme, %15 oranla eser analizi ve %7 oranla kendini ve diğer partileri dinleme becerilerine katkıları olduğu görülmektedir.

Tablo 5'te yer alan bulgulara yönelik katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir:

“Grupla uyumlu çalmayı öğrendim. Çalınması gereken tempoda çalmayı ve deşifremin güçlendiğini düşünüyorum.” (Ö.18)

“Birlikte çalmaya alıştım. Eser analizi konusunda geliştirdim. Ve Deşifremin daha iyi olduğunu düşünüyorum.” (Ö.27)

4.Soruya ilişkin Bulgular

“Sizce orkestra dersinin bireysel çalgınıza müzikalite yönünden katkıları var mıdır?” Sorusuna ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Orkestra Dersinin Öğrencilerin Bireysel Çalgısına Yönelik Müzikalitesine katkılarına ilişkin veriler tablosu

Müzikal Katkıları	Öğrenci Kodları	f (27 kişi üzerinden)	%
Nüanslara Dikkat Edip Hissederek Çalma	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27	27	100
Doğru Tempoda Çalma	Ö3, Ö6, Ö10, Ö13, Ö21, Ö23, Ö26	7	26
Kendi Yorumunu Katarak Çalma	Ö7, Ö16, Ö17, Ö22	4	15

Tablo 6 değerlendirildiğinde, orkestra dersinin öğrencilerin çalgısına yönelik müzikal katkısını %100 oranla öğrencilerin tamamı nüanslara dikkat ederek ve hissederek çalma becerisi olduğu, %26 oranla doğru tempoda çalma becerisi ve %15 oranla kendi yorumunu katarak çalma becerisi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6’da yer alan bulgulara yönelik katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir:

“Çalarken nüanslara bakmazdım artık nüansları yapmaya çalışıyorum. Aynı zamanda kendimi ve başkalarını dinlemeye başladım. Yani dinleme alışkanlığı edindim sanırım.” (Ö.11)

“Nüanslara olan dikkatim dahada arttı ve artık çalarken kendi yorumumu da katmaya çalışıyorum.” (Ö.22)

5.Soruya ilişkin Bulgular

“Orkestra dersinin bireysel çalgınıza yönelik motivasyonunuza olan etkileri nasıldır?” Sorusuna ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Orkestra Dersinin Öğrencilerin Bireysel Çalgısına Yönelik Motivasyonlarına Olan etkilerine ilişkin veriler tablosu

Motivasyona Etkiler	Öğrenci Kodları	f (27 kişi üzerinden)	%
Birlikte çalmanın eğlenceli olması	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27	25	92,6
Çalgısını çalabildiği ve başarıma hissi	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27	25	92,6
Çalgı performansında geliştiği hissi	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27	25	92,6
Birlikte çaldıkça daha çok seviyorum	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27	25	92,6
Çalışılan eseri çalamadığında yeterli olmadığını hissi	Ö1, Ö12	2	7,4

Tablo 7 değerlendirildiğinde, orkestra dersinin öğrencilerin çalgısına yönelik motivasyonlarını toplamda %92,6 oranla olumlu katkılar (birlikte çalmanın eğlenceli olması, çalgısını çalabildiği ve başarıma hissi, çalgı performansında geliştiği hissi ve birlikte çaldıkça çalgısını daha çok sevmesi) artırırken; %7,4 oranla ise çalışılan eseri çalamadığında yeterli olmadığını hissinden dolayı motivasyonuna olumsuz bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7’de yer alan bulgulara yönelik katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir:

“Olumlu, yapabildiğimi gördüğümde çalgımı daha çok seviyorum.” (Ö.10)

“Olumlu, yapabildiğimi görmek ve grup ile müzik yapmak daha zevkli.” (Ö.23)

“Olumsuz, çalgımda yeterli olmadığımı düşünüyorum. Orkestra ile uyumlu çalamıyorum.” (Ö.1)

6.Soruya ilişkin Bulgular

“Orkestra dersi bireysel çalgınıza yönelik çalışma alışkanlıklarınızı ne şekilde etkilemektedir?” Sorusuna ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Orkestra Dersinin Öğrencilerin Bireysel Çalgısına Yönelik Çalışma Alışkanlığına Olan Etkilerine İlişkin Veri Tablosu

Çalışma Alışkanlığına Etkileri	Öğrenci Kodları	f (27 kişi üzerinden)	%
Çalışma sıklığında artış	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27	26	96,3
Çalışma süresinde artış	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27	26	96,3
Birlikte çalışma alışkanlığı edinme	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27	26	96,3
Diğer arkadaşlarından geri kalmamak için için daha çok çalışıyor	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27	26	96,3
Herhangi bir etkisi olmadı	Ö12	1	3,7

Tablo 8 değerlendirildiğinde, orkestra dersinin öğrencilerin bireysel çalgısını çalışma alışkanlıklarına yönelik toplam %96,3 oranla olumlu etkileri (çalışma sıklığında artış, çalışma süresinde artış, birlikte çalışma alışkanlığı edinme ve diğer arkadaşlarından geri kalmamak için için daha çok çalışma alışkanlığı geliştirdiği) görülmekte; bir öğrencinin ise çalışma alışkanlığına ilişkin bir etkisi olmadığı yönünde görüş belirttiği görülmektedir.

Tablo 8’de yer alan bulgulara yönelik katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir:

“Evet, çalışma sıklığı ve çalışma saatlerim arttı. Önceden düzenli çalışmıyordum artık çalışma disiplini kazandım.” (Ö.17)

“Evet, hem bireysel hemde arkadaşlarla birlikte çalışma saatlerimde artış oldu. (Ö.4)

“Orkestra dersi çalgıma çalışma yönelik herhangi bir etkisi olmadı” (Ö.12)

7.Soruya ilişkin Bulgular

“Sizce orkestra dersi bireysel çalgınızın akademik başarı notunu ne şekilde etkilemektedir?” Sorusuna ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Orkestra Dersinin Öğrencilerin Bireysel Çalgı Dersi Başarı Notuna Olan Etkilerine İlişkin Veri Tablosu

Başarı Notuna Etkisi	Öğrenci Kodları	f (27 kişi üzerinden)	%
Notumu önemli ölçüde artırdı	Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27	19	70,4
Notumu oldukça artırdı	Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27	19	70,4
Değiştirmede	Ö2, Ö3, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö25	8	29,6

Tablo 9 değerlendirildiğinde, orkestra dersinin öğrencilerin bireysel çalgı başarı notuna etkisinin daha çok %70,4 oranla önemli ölçüde notunu artırdığına yönelik olumlu etkilerinin olduğu ve %29,6 oranla başarı notunu değiştirmede yönelik görüş belirttiği anlaşılmaktadır.

Tablo 9’da yer alan bulgulara yönelik katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir:

“Hayır, çalgı notuma etki etmedi.” (Ö.12)

“Evet, bence çalgı notumun yükselmesine yardımcı olduğunu düşünüyorum. Hemde çok.” (Ö.23)

8.Soruya ilişkin Bulgular

“Orkestra dersinin bireysel çalgınıza olumsuz etkilerine yönelik görüşleriniz nelerdir?” Sorusuna ilişkin elde edilen bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Orkestra Dersinin Öğrencilerin Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Olumsuz Etkilerine İlişkin Veri Tablosu

Olumsuz Etkileri	Öğrenci Kodları	f (5 kişi üzerinden)	%
Çalamayan arkadaşlar olunca olumsuz etkileniyor	Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö22	5	100,0
Deşifrede zorlandığında isteksizlik oluyor.	Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö22	5	100,0

Tablo 10 değerlendirildiğinde, orkestra dersinin bireysel çalgı dersine yönelik olumsuz etkileri olduğunu belirten 5 öğrenciden tamamının çalamayan arkadaşları olduğunda birlikte çalamadıkları ve yine 5 öğrencinin tamamının deşifrede zorluk yaşadıkları durumlarda olumsuz etkindikleri görülmektedir.

Tablo 10’da yer alan bulgulara yönelik katılımcıların sorulara vermiş oldukları yanıtlardan doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir:

“Evet, diğer sazların yanlış çalması beni olumsuz etiliyor.” (Ö.17)

“Evet, deşifrede bazen zorlandığım zaman hevesim gidiyor.” (Ö.20)

SONUÇ ve ÖNERİLER

Orkestra dersinin öğrencilerin çalgı tekniklerine yönelik olarak teori ve uygulamaya dönük katkılarına ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, çoğunlukla yay teknikleri konusunda ve sırasıyla nüans işaretleri ve sembolleri konusunda, sol el pozisyon teknikleri, dönemsel özellikler, tartımlar, entonasyon, doğru entonasyon ile üfleme ve süslemelere ilişkin teorik bilgilerin uygulayarak daha kalıcı ve etkili bir öğrenme sağladığı tespit edilmiştir.

Akyürek (2009) tarafından yapılan çalışmada orkestra/oda müziği dersinin genel amaçlarının birlikte müzik yapma becerisi kazanabilme, grup bilincini kavrayabilme, toplu çalma yoluyla müzikal ifade oluşturabilme, bireysel çalgıdaki kazanımlarını toplu çalma yoluyla geliştirebilme, beraber müzik yaparken diğer grup üyelerini dinleme olduğunu belirtmektedir. Orkestra dersi ile ilgili bu ifadeler çalışmada elde edilen orkestra dersinin öğrencilerin çalgı tekniklerinin teori ve uygulanması dışında daha çok %93 oranla birlikte uyumlu çalmaya katkısının olduğu sonucunu desteklemektedir. Çalışmada orkestra dersinin ayrıca %89 oranla deşifre yapabilme becerilerine, %85 oranla doğru tempoda çalabilme, %15 oranla eser analizi ve %7 oranla kendini ve diğer partileri dinleme becerilerine katkıları olduğu anlaşılmıştır.

Şişman’ın (2021) yapmış olduğu çalışmada orkestra dersinde öğretim elemanlarının eserler ile ilgili olarak bestelendiği dönem, bestecisi, çalma stilleri, kullanılan teknikler, armonik analizler gibi konularda bilgiler verdiklerini ifade etmektedir. Çalışmada yer alan öğrenci grubunun çoğunluğunun bu derse yönelik eser analizi, dönemsel özellikler ve çalgı teknikleri gibi konularda bilgi ve beceri sahibi olması bu verileri desteklemektedir.

Orkestra dersinin öğrencilerin çalgısına yönelik müzikal katkıları incelendiğinde öncelikle öğrencilerin tamamının nüanslara dikkat ederek ve hissederek çalma becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte %26 oranla doğru tempoda çalma becerisi ve %15 oranla ise kendi yorumunu katarak çalma becerisini geliştirdiği görülmektedir.

Orkestra dersinin öğrencilerin çalgısına yönelik motivasyonlarını çoğunlukla olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Öğrenciler motivasyonlarının pozitif yönde etkilenmesinin çoğunlukla %93 oranla birlikte çalmanın eğlenceli olması, orkestra eserlerini çalabildiği için başarıma hissi, çalgı performansında kendisini geliştirdiği hissi ve arkadaşlarıyla birlikte çaldıkça çalgısını daha çok sevmesi gibi durumlardan kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Fakat % 7 bir kesimi oluşturan 2 öğrencinin çalışılan eseri çalamadığında yeterli olamadığı hissinden dolayı olumsuz bir motivasyona sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin bireysel çalgısını çalışma alışkanlıklarına yönelik orkestra dersinin etkililiğine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, öğrencilerin %96'lık büyük bir kesiminin çalgısına çalışma sıklığında ve çalışma sürelerinde önemli bir artış sağladığı, yalnızca bireysel değil diğer arkadaşları ile birlikte çalma alışkanlığı edinme ve diğer arkadaşlarından geri kalmamak için daha çok çalışma isteği oluşturduğu tespit edilmiştir.

Orkestra dersinin öğrencilerin bireysel çalgı başarı notuna etkilerinin daha çok olumlu yönde olduğu anlaşılmıştır. Bu konuda öğrencilerin %70'lik önemli bir kesiminin çalgı notunu artırdığına yönelik olumlu etkisinin olduğu %30'luk bir kesimin ise başarı notunu çok etkilemediği görüşünü belirttiği sonucuna ulaşılmıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde orkestra dersinin öğrencilerin çalgısına yönelik teknik teorik ve uygulama, müzikalite, motivasyon, çalışma alışkanlığı, başarı notu gibi bir çok boyutta öğrenciye pozitif yönde katkılarının olduğu görülmektedir. %81 oranla büyük bir öğrenci kesminin orkestra dersinin çalgı dersine yönelik olumsuz etkisi olmadığını ifadesi de bunu kanıtlamaktadır. Fakat 5 kişiden oluşan %19'lık bir öğrenci kesiminin ise çalamayan arkadaşları olduğunda onlarla birlikte uyumlu bir şekilde çalamadıkları için kendilerinde bu derse ve çalgısına karşı isteksizlik oluştuğu ve eseri deşifrede zorluk yaşadıklarında heveslerinin kırılması gibi durumlarda bu dersten olumsuz etkilendikleri sonuçlarına ulaşılmaktadır.

Miran (2019) çalışmasında, öğrencilerin bireysel çalışma yapmadan grup çalışmasına katılımının grup içinde uyumsuzluklara sebep olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, orkestra dersini alıp orkestra çalışmasında uyumlu olamayan öğrencilere bir çalışma önerisi niteliğindedir.

Bu sonuçlar değerlendirildiğinde şu önerilerde bulunulabilir;

Orkestra dersinin öğrencilerin deşifre becerisi, performans ve müzikalite gibi yönlerini ne oranda etkilediğini ölçmek için deneysel çalışma yapılması önerilir.

Öğrencilerin birlikte çalıştıklarında mutlu oldukları ve olumlu etkilendikleri sonucundan hareketle topluluk halinde yapılan etkinliklerin diğer derslerde de uygulanması veya artırılması hızlı ve kalıcı öğrenme için önemli olabilir.

Öğrencilerin başarıma azminin kırılmaması, öğrenci motivasyonunun olumlu yönde gelişmesi ve dersin daha verimli olması için orkestra dersinde eser seçiminin öğrencilerin seviyelerine uygun yapılması önerilmektedir.

Müzik eğitimi bölümlerinde orkestra dersini alan öğrencilerle birlikte bu dersi dersini yürüten öğretim elemanlarının da görüşlerine başvurulması önerilir.

KAYNAKLAR

- Akyürek, R. (2009). *Müzik eğitimcisi yetiştiren kurumlarda orkestra/oda müziği eğitimi ve orkestra yapılanmalarının incelenmesi*. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Bilen, S. (1995). *İşbirlikli Öğrenmenin Müzik Öğretimi ve Güdüsel Süreçler Üzerindeki Etkileri*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Demir, Ş. (2012). *Eğitim Müziği Besteleme Teknik Bilgiler ve Uygulama*. İstanbul: Ötügen Neşriyat
- Ersoy, A. ve P. Yalçınoğlu (Eds). (2015). *Nitel araştırmaya giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Kıvrak, Y. (2003). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarımızda Toplu Çalma/ Söyleme Derslerindeki Repertuvar Sorunu. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu* (s. 59-61) içinde, Malatya: Öncü Basımevi
- Miled, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications, Inc.
- Miran E. (2019). *Yaylı Çalgılar Öğrenci Orkestralarında Entonasyon Sorunlarını Gidermeye Ve Entonasyonu Geliştirmeye Yönelik Öğretim Elemanı Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, G. F. (2013). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Şeker, S. S. (2005). *7-11 Yaş Grubunda Orff Öğretisi Destekli Keman Eğitiminde Başlangıç Metodu Oluşturulmasına İlişkin Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Şişman, Ç. (2021). *Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Yaylı Çalgı Orkestraları İçin Bir Metodoloji Çalışması*. Doktora Tezi. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Türkmen, U. (2005). *Mesleki müzik okullarındaki orkestra derslerinde orkestra düzenlemeleri yapılmış halk ezgilerinin kullanılabilirliğine yönelik öğretmen ve öğrenci tutumları*. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum*. Ankara: Evrensel Müzik Evi
- Vural, R. ve Cenkseven, F. (2005). Eğitim araştırmalarında örnek olay (vaka) çalışmaları: Tanımı, türleri, aşamaları ve raporlaştırılması. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 25-38.